

Zdrav kmečki stan

V nedeljo, ko smo si ogledovali živinsko razstavo na Repentabru in ko smo videli zadovoljne kmete okrog mize, kjer so razdeljevali nagrade, kako so se rokovali z županom in člani ocenjevalne komisije, pri čemer so jim žareli od sonca zagoreli obrazi, nam je spet živo prišlo v zavest, kako potreben je v vsakem narodu in državi zdrav, močan in samozavesten kmečki stan. Zdravo, razvito kmetijstvo je eden od glavnih pogojev in stebrov narodnega gospodarstva. Samo tista družba se lahko normalno razvija, ki enakomerno pospešuje vse panoge narodnega gospodarstva in vse družbene stanove in plasti, ne pa da daje prednost enemu ali dveh na škodo drugih. Dogaja pa se, da se pospešuje ponekod tak enostranski razvoj prav na škodo kmečkega stanu.

To si je mogoče pojasniti samo z zelo primitivno, malomeščansko miselnostjo ljudi, ki vidijo v kmetijstvu neko manjvredno panogo, ker so zagledani samo v industrijo, in pač tudi zato, ker jih kmetijstvo spominja, da so tudi njihovi očetje, če ne oni sami, v svoji mladosti še pasli krave in pomagali očetu pri oranju. V duhu še vedno čutijo na svojih podplatih težo kmečke zemlje in zaradi tega jim je nekoliko nerodno, ker bi bili radi »fini«. Zato kar nekako uživajo spricho statistik, ki kažejo, kako nazaduje delež kmetijstva v narodnem gospodarstvu in kako se manjša število ljudi, ki so zaposleni v kmetijstvu. Predstavljajo si, da je to znak razvoja in dviganja splošne blaginje, pa tudi dokaz, da postaja ves narod bolj »fin«.

Ni treba šele poudarjati, da je taka miselnost hudo primitivna in dokaz mentalitete malomeščančca (pa naj se tudi dela za predstavnika proletarcev ali se skriva za kak akademski naslov), ki se bori s kompleksi zaradi svojega bolj ali manj neposrednega kmečkega pokolenja. Do pred kratkim je očitno vladal tak odnos do kmetstva v vzhodnih socialističnih državah in tudi v Jugoslaviji, zdaj pa, ko se tam že vedno bolj uveljavlja prepričanje, da ni zdravega gospodarstva brez krepkega in zdravega kmetijskega sektorja, pa naj bo zaseben ali družben (in to spoznanje si naglo utira pot tudi v sosednji državi), pa se pojavlja taka miselnost, ki zapostavlja kmetijstvo, vedno bolj v zahodnih državah Skupnega evropskega trga. Vse kaže, da so pri programiranju poenotene gospodarstva v precejšnji meri žrtvovali koristi kmetov, posebno v tistih državah, kjer kmetijstvo tehnično še ni popolnoma razvito, in zato brez prave konkurenčne moči na Skupnem trgu, kakor npr. kmetijstvo v Italiji. Treba bo zato še veliko storiti s strani države in lokalnih oblasti, da spravijo kmetijstvo v stanje, da bo lahko konkuriralo v cenah mleka in pridelkov holandskim, belgijskim in severno francoskim kmetom.

Stane Kavčič - NOVI PREDSEDNIK VLADE SR SLOVENIJE

V Ljubljani je bila v torek prva seja novoizvoljene republiške skupščine. Po verifikaciji mandatov je bil za novega predsednika skupščine soglasno izvoljen Sergej Kraigher. Za podpredsednika je bil izvoljen dr. Jože Brilej; drugi podpredsednik je Janko Rudolf, kateremu še ni potekel mandat. Skupščina je izvolila tudi šest novih članov delegacije republike Slovenije za zvezni zbor narodov.

Ob svoji izvolitvi je predsednik Kraigher, ki je bratranec pred kratkim tragično umrlega politika Borisa Kraigherja, med drugim poudaril, da so pred novoizvoljeno skupščino »odgovorne naloge tako pri nadaljnjem razvoju družbeno ekonomskih odnosov na osnovi samoupravljanja in pri uresničevanju načel ustave kakor tudi pri razvijanju proizvodnih sil in materialnih odnosov vseh družbenih dejavnosti.«

Na predlog komisije za volitve in imenovanja je skupščina nato soglasno izvolila za novega predsednika izvršnega sveta (slovenske vlade) Staneta Kavčiča. Ob svoji izvolitvi je novi predsednik med drugim poudaril, da je »dobila dosedanja splošna politika, ki je bila v zadnjem obdobju izražena v raznih dokumentih političnih in predstavniških organov, tudi na zadnjih volitvah zelo veliko podporo volivcev.« »To je jasen dokaz — je nadaljeval Stane Kavčič — da je treba to splošno politiko, ki je za-

črtana v dokumentih reforme, brionskega plenuma in pobrionskega položaja, v dokumentih nadaljnega razvoja in afirmacije slovenske republike in slovenskega naroda nadaljevati predvsem tako, da splošne smernice čim bolj konkretiziramo, dobimo čim jasnejše odgovore in izhode iz problemov, ki jih tak splošni razvoj prinaša. Pri tem pa je treba upoštevati zlasti tudi naše konkretne slovenske razmere, možnosti in potrebe. Tako konkretizirano politiko pa bo treba sistematično, dosledno in principialno izvrševati.«

Iz teh programatskih izjav vsekakor izhaja, da uvaja predsednik Kavčič nov stil v delovanje slovenskega izvršnega sveta, saj nismo od slovenskih politikov že dolgo slišali tako jasnih in konkretnih izjav. Na predlog Staneta Kavčiča so bili v izvršni svet izvoljeni naslednji člani: Vinko Hafner in dr. Franc Hočevar (podpredsednika), dr. Vladimir Bračič, Drago Flis, Bojan Lubej, inž. Miran Mejak, dr. Ernest Petrič, inž. Franc Razdevšek, Viktor Repič, Rino Simoneti, Jožko Strukelj, Zora Tomič in Boris Vadnjak.

Skupščina je nato izvolila še gospodarski zbor, ki mu predseduje Miran Goslar, prosvetno-kulturni zbor (predsednik je Miloš Polanšek), socialnozdravstveni zbor (predsednik dr. Vinko Mozetič) in organizacijsko-politični zbor (predsednica Vera Kolarič).

Predvsem bi bilo treba, da se tudi oblasti znebijo miselnosti, da je kmetijstvo »manj važna« veja narodnega gospodarstva in da se ga zato lahko odrine v korist industrije, ki naj uživa vse prednosti.

V pogledu razvoja kmetijstva lahko odigrajo velikansko vlogo prav samoupravne enote, kakor je naša dežela, katerih uho je bliže kmetom in so zato pristopnejše za nje-gove prošnje in zahteve ter se lahko vsak hip na terenu samem prepričajo o njegovih potrebah. Kmet ne potrebuje fraz, ampak simpatijo in odločno vzpodbudo in pomoč, kadar zaide v težaven položaj. Nato si spet sam pomaga naprej. Ni v značaju kmečkega človeka, da bi se stalno zanašal na tujo pomoč in želel postati odvisen od nje. Ima pa pravico terjati pomoč, kadar je je potreben, kot stan, ki je bil vedno in je še danes neobhodno potreben za vsakršno družbo, ki hoče normalno funkcionirati.

Vse to velja zlasti za kmečki stan v slovenskem narodu. Slovenski narod bo biološko zdrav, gospodarsko pa močan in sposoben vsestranskega, tudi duhovnega in civilizacijskega napredka, če bo imel zdrav in

močan kmečki stan, ki bo deležen od oblasti prav take skrbi in pomoči kakor vsi drugi stanovi in gospodarske panoge. To velja tako za slovensko kmetstvo v matični Sloveniji kot tudi za naše kmete na tej strani meje, kajti meje ne morejo in ne smejo prerezati živega tkiva in žil slovenskega narodnega telesa. Stvar javnega mnenja, tiska in političnega predstavništva pa je, da oblasti stalno opozarjajo na te stvari, kmete pa na to, da ne čakajo križem rok na nadaljnji razvoj, ampak da se aktivno vključijo vanj in ga skušajo razumeti, zlasti tudi preko kmečkih organizacij in preko lastnega kulturnega dviga in s tem, da so preko našega tiska vedno dobro obveščeni o smereh razvoja in o možnostih, ki se jim nudijo. Kdor ne gre vstric z napredkom in posebno kdor se kulturno ne razvija, tisti prej ali slej zaostane v moderni tekmi napredka.

Slovenski kmetje, tu in onstran meje, zavedajte se, da ste nepogrešljiv del slovenskega narodnega telesa in neobhodno potreben del gospodarskega življenja, zato lahko vedro gledate v bodočnost, katero pa morate pomagati sami aktivno sooblikovati.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 14. maja, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Gianburrascov dnevnik«; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... 15.30 »V eni noči«. Napisal Franz Werfel, za radio priredil Ernst Schönwiese, prevedla Lelja Reharr. Igra Radijski oder, režira Stana Kopitar; 17.15 Obisk v diskoteki; 18.30 Kino, večeraj in danes; 20.30 Iz slovenske folklorne: Rado Bednarik: »Pratika za drugo polovico maja«; 22.45 Antologija jazza.

♦ PONEDELJEK, 12. maja, ob: 11.40 Radio za šole (za srednjo šolo); 12.10 Brali smo za vas; 13.30 Priljubljene melodije; 17.25 Radio za šole (za srednjo šolo); 18.00 Odvetnik za vsakogar, pravna posvetovalnica, 19.00 Tržaški pripovedniki: »Fulvio Tomizza«; 19.00 Tržaški pripovedniki: »Božo Vodušek«; 22.30 Romantični samospevi Franza Schuberta.

♦ TOREK, 16. maja, ob: 11.50 Zvočne razglednice; 12.00 Iz slovenske folklorne: Rado Bednarik: »Pratika za drugo polovico maja«; 17.20 Italijanščina po radiu; 17.35 Glasba za vaš transistor; 18.30 Iz niza javnih koncertov Radia Trst v sezoni 1966-67; Zbor »Jacobus Gallus« iz Trsta pod vodstvom Ubalda Vrabca; 19.10 Plošče za vas, quiz oddaja; 20.35 Ferruccio Busoni: »Izžrebana nevesta«, fantastična glasbena komedija v treh dejanjih z epilogom.

♦ SREDA, 17. maja, ob: 11.50 Glasovi in slogi; 12.10 Pomenek s poslušavkami; 13.30 Glasba iz filmov in revij; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.10 Higiena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolhar; 19.25 Zbor »Vinko Vodopivec« iz Kromberga, vodi Alojz Pavlin; 20.35 Simfonični koncert. Vodi Carlo Franci. V odmoru (približno ob 21.15): Socialne vede.

♦ CETRTEK, 8. maja, ob: 11.50 Glasbila in barve; 12.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo Danila Lovrečiča; 17.20 Italijanščina po radiu; 17.35 Glasba za vaš transistor; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše — pripravila Krasulja Simoniti; 2.35: »Gorje tistemu, ki laže«, komedija v petih dejanjih, napisal Franz Grillparzer, prevedel Rado Rauber. Igra Radijski oder, režira Jože Peterlin; 22.35 Slovenski solisti: Violinist Slavko Zimšek, pri klavirju Marijan Lipovšek; Slavko Osterc; Suita; Primož Ramovš; Tri miniature.

♦ PETEK, 19. maja, ob: 11.50 Vokalni ansambli; 12.10 Med tržnimi stojnicami, pripravila prof. Tone Penko; 13.30 Glasbeno potovanje okoli sveta; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Iz slovenskega glasbenega življenja v preteklih stoletjih, pripravila Dragotin Cvetko; 19.10 Sergij Kralj: »Nastanek in razvoj konja lipicanca«; 20.30 Gospodarstvo in delo. Urednik Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe. Vodi Angelo Questa; 22.45 Magija glasbil v jazzu.

♦ SOBOTA, 20. maja, ob: 11.50 Orkestri lahke glasbe; 12.10 Tržaške ulice in trgi, pripravila prof. Lojze Tul; 13.30 Semenj plošč; 15.00 Glasbena oddaja za mladino, pripravila Dušan Jakomin; 15.50 Avtoradio — zanimivosti in glasba za avtomobiliste; 16.10 Pregled italijanske dramatike. Pripravila Josip Tavčar in Jože Peterlin; Pirandellovi sodobniki; 17.20 Dialog — Cerkev v sodobnem svetu; 18.30 Retrospektiva jazza, pripravila Sergio Portaleoni; 19.10 Družinski obzorik: »Agresivnost otrok« (prof. Ivan Theuer-schah); 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Moški vokalni kvintet, vodi Humbert Mamolo; 21.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo Danila Lovrečiča; 21.30 Vabilo na ples; 22.30 Za prijeten konec tedna.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 14. maja, nedelja: Binkošti, Bonifacij
- 15. maja, ponedeljek: Zofija, Zofka
- 16. maja, torek: Janez Nep., Ubald
- 17. maja, sreda: Mojca, Paskal
- 18. maja, četrtek: Dubravka, Feliks
- 19. maja, petek: Ivo, Peter Cel.
- 20. maja, sobota: Bernard, Ljubinica

Papež bo poročal v Fatimo

Papež Pavel VI. bo v soboto, 13. t. m., z letalom odletel na romanje v Fatimo na Portugalskem, kjer bo opoldne maševal in blagoslovil bolnike.

V Rim se bo vrnil isti dan proti večeru. Obisk bo imel samo verski značaj.

SLOVENSKO NARODNO ROMANJE H GOSPE SVETI

Kljub težavam, o katerih smo poročali v zadnji številki, se slovensko narodno romanje h Gospe Sveti, za 1200-letnico pokristjanjenja Slovencev, le vrši, v manjših skupinah. Te dni je bila na romanju tam tudi večja skupina Slovencev iz naših krajev v zamejstvu, pod vodstvom č. g. Štuhca. Pridružili so se ji tudi številni Slovenci iz drugih držav.

Verski list »Družina« v Ljubljani je izdal za to narodno romanje lično brošurico na 16 straneh pod naslovom »Gospa sveta«. Ovitek krasi cerkev v Gospe Sveti, brošura pa vsebuje navodila za skupno romanje, ki ga žal ni bilo, pa tudi kratko zgodovino cerkve, opozorilo na knežji kamen in knežji prestol, opis stolnice v Krki in kratek življenjepis svete Eme, slovenske kneginje, ki velja za prvo slovensko svetnico, (Škoda, da le še redke Slovenke nosijo to lepo ime in imajo to svetnico za patrono). Brošura vsebuje na koncu tudi pretresljivo »Molitve h Gospe Sveti«.

SLOVENSKI HOTELIR V RIMU NAGRAJEN

Lastnik znanega slovenskega hotela »Bled« v Rimu, kjer najdejo slovenski gostje vedno domače vzdušje in gostoljubnost, g. Vinko Levstik, je dobil pretekle dni posebno nagrado natečaja za najlepše jaslice v rimskih hotelih in penzionih. Jaslice z velikim božičnim drevesom so bile urejene v posebni votlini pred vhodom v hotel in razsvetljene, da so vzbujale občudovanje mimoidočih. Skriti zvočnik je oddajal božične pesmi, tudi slovenske, na ozadju zvonjenja božičnih zvonov neke cerkve na Dolenjskem.

Nagrado so mu izročili v prisotnosti kardinala Traglia in namestnika rimskega župana Petruccija.

SUZENJSTVO V PAKISTANU

V Pakistanu je odkrila policija v džungli dvoje taborišč za zaslužnjene otroke, kate-re so gospodarji s pretepanjem vežbali za »industrijo« beračenja. Domnevajo pa, da je še na tisoče otrok v sužnosti, zlasti manjših. Otroke so trgovci s sužnji kradli. Zdaj s helikopterji iščejo še druga suženjska taborišča v džunglah.

Novice po svetu

Vojaški strokovnjaki sodijo, da se nagiba zmaga v vietnamski vojni sicer na ameriško stran, a da bo vojna še dolga, ker lahko žrtvuje Hanoi še kak poldrug milijon ljudi.

Odkar je Anglija zaprosila za pristop k Skupnemu evropskemu trgu, se živahneje ukvarjata s to idejo tudi Danska in Norveška.

Sportna delegacija republike Slovenije je bila v soboto in nedeljo na uradnem obisku v naši deželi in si ogledala športne naprave v Trstu, Tržiču, Gorici in Vidmu. Bila je v gosteh pri deželni odborniku za šport Cumbatu, ki je bil že prej na takem obisku v Sloveniji.

Koprski pristan je bil letos dobro zastopan na spomladanskem velesejmu v Gradcu (Avstrija), ki je trajal do 7. maja. To se bo rentiralo v bodočnosti.

Sfiker Jože Cesar praznuje te dni svojo šestdesetletnico. Čestitamo. Za to priložnost je bila organizirana razstava njegovih del v Kulturnem domu.

Umril je znani slovenski zgodovinar in etnograf Franjo Baš. Zanimal se je zlasti za staro slovensko stavbarstvo v Savinjski dolini.

V Grčiji je vojaška vlada prepovedala okrog 200 organizacij, med njimi sindikate. S tem se je še bolj »prikupila« ljudstvu.

Zakaj je bilo vrtnarstvo tako slabo zastopano?

V časopisju se je v zadnjem času pojavilo več člankov o letošnji mednarodni razstavi cvetja, sadja in zelenjave, v katerih so pisci poudarili, da je bila krajevna proizvodnja slabo prikazana, ali celo hote zapostavljena. Krivdo so nekateri pripisovali pokrajinskemu odborništvu za kmetijstvo, ki da ni poskrbelo za prikaz razvoja omenjene kmečke panoge. Drugi so iskali vzroke v politiki gospodarskega zapostavljanja in izkoriščanja delovnega kmeta v Italiji ter v nacionalnem zapostavljanju, ker se s kmetijstvom v naši pokrajini pretežno ukvarjajo Slovenci.

Očitek, da je pokrajinsko odborništvu neposredno odgovorno za prikaz naše vrtnarske in cvetličarske proizvodnje, je vsekakor neutemeljen, saj je lahko vsakomur jasno, kda gre za — nočem trditi tendenciozno — zamenjavo pojmovanja napisa »Razstavni prostor pokrajine Trst«. Pojem pokrajina je treba namreč v tem primeru pojmovati kot zemljepisno in nikakor ne politično-upravno enoto. Le v slednjem primeru bi bila pokrajinska uprava neposredno odgovorna za prikazane eksponate. V potrditev, naj navedem le dejstvo, da je razstavni prostor goriške in videmske pokrajine, ki sta bila poleg tržaškega, pripravil in uredil goriški, oziroma videmski inšpektorat za kmetijstvo, kar je razvidno tudi iz odgovarjajočega napisa. Iskanje vzrokov, zakaj tudi tržaški Inšpektorat ni po-

vzel primernih ukrepov, vsekakor ne spada v pristojnost pokrajinskega odborništvu, saj je za to ustanovo — kot znano — neposredno odgovorna deželna uprava, ali točneje deželno odborništvu za kmetijstvo s sedežem v Vidmu. V preteklih letih je tržaški Inšpektorat za kmetijstvo pred razstavo povabil vrtnarje na sestanek, na katerem so razpravljali o njegovi udeležbi. Ker letos podobnega sestanka ni sklical, je ustanova za »Prerod v kmetijstvu«, ki organizira razstavo, v zadnjem hipu sama povabila vrtnarje in cvetličarje na razgovor, ki je bil sklican s privoljenjem pokrajinske uprave na njenem sedežu. Ker je pokrajinska uprava dala na razpolago svoje prostore za sestanek, je zahtevala, da se povabijo vsi vrtnarji in cvetličarji, in sicer z dvojezičnim vabilom. S tem je želela pokrajinska uprava nadoknaditi zamujeno, čeprav poseg ni spadal v njeno pristojnost, Ustanova za »Prerod v kmetijstvu« je dne 1. aprila letos odposlala dvojezično pismo 87 vrtnarjem in cvetličarjem. Sestanka pa so se udeležili le: za vrtnarje:

(Nadaljevanje na 3. strani)

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Zakaj je bilo vrtnarstvo tako slabo zastopano?

(Nadaljevanje z 2. strani)

Romano Kobec, Mario Marsich in Josip Stoper; za cvetličarje pa Srečko Orel in Ljudmila Cibic. Na zasedanju je bilo jasno poudarjeno, da bo razstavni prostor za naše vrtnarje in cvetličarje brezplačen in da bodo imeli na razpolago vso tehnično pomoč osebja, ki ga je pokrajinska uprava dala na razpolago prirediteljem. Vsled mojega pripočila je pokrajinski odbor namreč odobril, da bo uprava dala na razpolago 22 uslužbencev, ki so na razstavišču opravili skupno 211 delovnih dni.

Cemu se je le pičlo število cvetličarjev in vrtnarjev odzvalo na vabilo? Razlogov je vsekakor več. Med temi so po mojem mnenju najvažnejši: odsotnost Inšpektorata za kmetijstvo, kar je imelo za posledico zamudo, v katero je bil sklican pripraviljni sestanek; letni čas, v katerem je bila razstava — saj je razumljivo, da je moč na taborih Tržaške kmečke zadruge, ki so avgusta na Opčinah razstaviti večjo izbiro pridelkov; nezanimanje vrtnarjev in cvetličarjev — razen omenjenih

gojiteljev, ki so bili v celoti nagrajeni — za letošnjo razstavo.

Popolnoma se strinjam s člankarji, ki trdijo, da je slika naše proizvodnje mnogo pomembnejša, kot si jo je bilo moč ustvariti na letošnji razstavi. Vendar bi želel pripomniti, da proizvodnje tržaške pokrajine nikakor ne more predstavljati vrtnarski odsek tržaške umobolnice, ki je priskočila v zadnjem hipu na pomoč, pač pa izključno naši vrtnarji in cvetličarji. Glede trditve, da mora slovenski kmet najti primerno zastopstvo v vseh organih, ki se zanimajo za kmetijstvo, pa bi rad pripomnil sledeče. Zahteva po zastopstvu ni zgolj utemeljena, potrebna in pravična ter spada med bistvene točke upravnega sporazuma, ki ga je Slovenska skupnost podpisala s strankami leve sredine, pač pa predstavlja edini demokratični ukrep za uveljavitev sindikalnih, socialnih in gospodarskih zahtev našega delovnega kmeta. Zahteva, da je treba krivico, ki jo je slovenski kmetovalec utrpel v preteklosti, popraviti, se že — čeprav polagoma — uresničuje. Politične stranke, ki podpirajo pokrajinski odbor, so sprejele zahtevo Slovenske skupnosti, da pride v razne organe, ki se zanimajo za kmetijstvo, primerno zastopstvo slovenskih kmetovalec. Pokrajinski svet je že v preteklosti imenoval z glasovi večinskih strank slovenske predstavnik v kmetijske organe in s tako politiko bo nadaljeval tudi v bodočnosti. *Saša Rudolf*

ZAHVALA

Ob težki nesreči, ki nas je tako hudo prizadejala z izgubo našega dragega

BRANKA

se zahvaljujemo vsem, ki so nam stali ob strani in nam na kakršenkoli način pomagali lajšati bolečino. Posebna zahvala č. g. Rutarju za tolažilne besede. Družina DRUFOVKA Oslavje

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

je na povabilo komisije »Sterijevega pozorja« iz Novega Sada odpotovalo tja, kjer bo 10. t. m. nastopilo z Benedetičovo dramo »Ne vedno kakor lastovke«. Drama, ki je že bila uspešno uprizorjena v Trstu, obravnava bistven problem slovenske manjšine v Italiji.

Uprava Slovenskega gledališča v Trstu obvešča cenjene abonente, da je opereta »Splitski akvar« Iva Tijardovića v rednem repertoarju Slovenskega gledališča namesto Leharjeve »Dežele smehljaja«, ki je SG samo iz tehničnih razlogov ni moglo uprizoriti. Zaradi velikega zanimanja občinstva prosimo cenj. abonente, ki se iz kakršnega koli vzroka ne bi mogli udeležiti predstave, da telefonsko javijo upravi gledališča (tel. 734265.).

Uprava SG

ROMANJE V MARIAZELL

Za letošnje binško praznike se pripravljajo velike slovesnosti v starodavni baziliki Mariazell v Avstriji. Na slovesnost so povabili tudi škofe in vernike iz sosednih držav: Madžarske, Jugoslavije, Češke in Poljske. Verske slovesnosti bodo res v duhu človeške občestvenosti, v duhu binško praznikov prihoda Duha in razsvetljenja. Že v prejšnjih stoletjih so se pri tem svetišču srečavali verniki različnih narodov. Letos se bo to obnovilo. Vsi škofje z dunajskim kardinalom Königom in zagrebškim Šeperjem bodo skupno maševali. Namesto skupne pridige pa bo vsak škof govoril svojim vernikom v njihovem jeziku. Slovesnost bodo prenašale zahodne in vzhodne televizije.

POZIV VSEM, KI LJUBIJO LEPO KNJIGO!

Pred leti je Novi list priobčil podlistek zgodovino miramarskega gradu pod naslovom »Beli grad, zakleti grad«. Upala sem, da bo prej ali slej izšla tudi knjiga s tem delom in si jo bom lahko kupila. Knjiga pa ni izšla in sem zato vprašala na uredništvo NL, kdo je delo napisal in ali ne bi lahko izdali knjige. Odgovorili so mi, da je to napisal prof. Rado Bednarik, da se je že marsikdo prav tako zanimal za ponatis kot jaz, a da bi moralo biti za naklado knjige vsaj tisoč naročnikov.

Vsem tistim, ki ljubijo lepo knjigo, bi rada povedala, da je zgodovina miramarskega gradu vse od Maksimiljana pa do leta 1945 tako lepo napisana, kakor zna pisati le prof. Bednarik. (Njegov prijeten način pripovedovanja poznamo iz radijskih oddaj »Pratika za ves mesec«, ki so tako bogate na zgodovinski in kulturni vsebini.) Zgodovina miramarskega gradu je zgodovina naših krajev in našega Trsta in prepričana sem, da bi si na Tržaškem in Goriškem prav gotovo več kot tisoč Slovencev želelo obogatiti svojo knjižnico s tako lepo in zanimivo knjigo.

Dovolim si predlagati, naj bi se vsi tisti, ki bi knjigo radi imeli, že vnaprej naročili nanjo kar na uredništvu NL ali pa v Tržaški knjigarni.

Zelim, da bi ne ostal moj poziv glas vpijočega v puščavi. S tem bi dali zadoščenje tudi prof. Bednariku in bi se mu obenem zahvalili, ker nam zna tako prijetno in zanimivo podajati zgodovino **OLGA BAN**

Prednaročila za morebitno izdajo sprejema uprava Novega lista.

SOLA V DOLINI VABI

Državna srednja šola »Simon Gregorčič« v Dolini vljudno vabi cenjeno občinstvo na uradno proglasitev imenovanja šole po pesniku Simonu Gregorčiču, ki bo v soboto, 13. maja t. l. ob 11. uri v šolskih prostorih, ter na zaključno šolsko akademijo, ki bo v nedeljo, 14. maja 1967 ob 20. uri v dolinski kinodvorani.

DOKTOR SMRTI

5

LEV DETELA

»Toda, Bonifacij, sem izdaval. «To je ja nemogoče. Neka rešitev mora nekje biti...«
»Seveda, v protipolarnem sevanju. Toda to je samo teorija. Tega sevanja še sploh nismo odkrili.«

»Nezaslišano...«

Zazrl sem se v debeli stekli profesorjevih naočnikov: zopet sem se videl, zverženega, z glavo navzdol, z nogami v zraku. Tega pogleda sploh nisem mogel več prenesti, močan tesnoben občutek me je vsega prešinil, neprijetna slutnja se mi je zarila v notranjost: iz te hiše ne prideš več živ, mi je pravil podzavestni notranji glas.

Zamorec je spet pridrsal v sobo, na kitajskem pladnju je prinesel kavo in jo postavil na profesorjevo pisalno mizo. Koleni so mi zatrepetala, slina se mi je nabrala v grlu.

»Ne vznemirjaj se, Primož,« mi je rekel profesor. »Nekoliko si že izmučen zaradi ne ljubega nočnega dogodka. Tvoja domišljija sedaj bolno deluje. A kmalu bo vse dobro... Spočil se boš... Pri meni lahko ostaneš, kolikor dolgo hočeš... O vsem se bova pogovorila... Napisal boš lahko od-

ličen roman, hkrati pa boš lahko opozoril na naše znanstvene napore. Mohamed ti bo v vsem pri roki... Je popolnoma zanesljiv človek...«

Tu se je profesorjeva beseda čudno zataknila, zdelo se mi je, da je izraz »človek« v Kvadratnikovih ustih nekako tuje zazvenel.

Kava mi je dišala, srebala sva jo molče.

Ko sem se ozrl, sem videl Mohameda, kako s čudnimi kretnjami poskakuje preko sobe. Skodelica se mi je zatresla v roki, z ropotom sem jo postavil na mizo, kava se je polila po krožniku.

Profesor je poskočil, stekel proti Mohamedu in mu odpel srajco. Z nepopisnim začudenjem sem motril to neverjetno početje.

Kvadratnik je spolzel s prsti preko črne kože in tedaj sem na zamorčevem trebuhu zagledal čudno vdolbino, ki je spominjala na ključavnico. Oči so mi izstopile iz jamic.

Profesor je iz hlačnega žepa pograbil droban srebrn ključ in ga vtaknil v ključavnico na zamorčevem telesu. Naprava je škrtnila, nekakšna vratca so se odprla in videl sem vrsto vzmeti in mehanizmov, ki so se vrteli v različne smeri.

»Mohamed ni človek,« mi je rekel profesor. »Tega robota sem sam skonstruiral. Ogrodje je iz najbolje hrastovine, prepleskane z odlično črno barvo. V notranjosti pa so zelo komplicirani mehanizmi.«

Dih mi je zastal.

»Pa ni nevaren?« sem izdaval.

»Kje pa,« se je čudno zasmel Kvadratnik. »Popolnoma mi je pokoren... Zame pa vendar ne boš rekel, da sem nevaren človek...«

Leči sta se bliskali sredi prostora: v profesorjevih naočnikih sem se razločno videl, bled, z glavo navzdol, z nogami v zraku!

»Ne, seveda ne...« sem izdaval. Presneto mi je bilo žal, da sem zašel v to neprijetno hišo. To ni bil več Kvadratnik, kot sem ga nekoč poznal. To je bil neki drugi človek, nenavaden, čudaški, z neprijetnimi naočniki!

Profesor je popravil robotove naprave in zopet zaprl vratca. Mohamed se je umiril, nekakšen smehljaj je zdrsel čez zamorčev obličje.

»Mohamed,« je rekel profesor in se vzravnal. »Prinesi veliki kovček saratoga in pokaži gospodu pisatelju zanimivo mumijo, ki smo jo danes dobili iz Egipta... Slučaj je v toliko zanimiv,« — profesorjev obraz se je obrnil proti meni — »ker je mumija umrla za paranojo. Zanimiv primer... Blaznost se lahko dobro razbere na starinskem obrazu.« (Dalje)

Ž Tržaškega

Živinorejski praznik na Repentabru

Repentaborska občina je priredila v nedeljo zdaj že tradicionalno spomladansko razstavo goveje živine alpske sivorjave pasme. Bila je dopoldne na običajnem prostoru pred vasico Col pod Repentabrom, kjer je bilo privezanih v vrsti blizu sto resnično krasnih živali, od telic (od 6 mesecev naprej) do starejših krav molznic. Živali so bile seveda malo vznemirjene, ko so se znašle kar nenadno v središču pozornosti tolike množice; to pa je samo še povečalo njihovo čilost in razboritost.

Razstava je pritegnila veliko obiskovavcev, ki so hodili od živali do živali in jih presojali ter občudovali, nekateri tudi strokovno. Najbolj temeljito pa si jih je seveda ogledala ocenjevalna komisija. Za obiskovavce tudi ni manjkalo priložnosti, da so kaj popili in prigriznili, za kar so poskrbeli spretni gostilničarji iz Cola. Tako so se oblikovale zadovoljne in vesele skupine, ki so vneto razpravljale o lepih živalih in njihovi vrednosti. Rokovali so se znanci in prijatelji, ki jih je ta razstava slučajno po daljšem času pripeljala skupaj. Zares, vladalo je pravo živahno in veselo »velesejmsko« vzdušje, ki sta ga je še povečala krasno sončno vreme in čudovito lepa kraška narava okrog Repentabra. Saj so zdaj vsi travniki v cvetju in kar rumeni od zlatih, drevje na gmajni je ravno bujno poglalo, listje je še nežno zeleno in iz gozdov veje hlad. Od daleč se je še okrog enajste ure oglašala kukavica, prva, ki smo jo letos slišali. Kar ni hotela končati, kar pomeni menda še mnogo let. V mislih pa je imela gotovo samo razstavo živine ..

Po enajsti uri se je zgrnila množica okrog mize, kjer so bile pripravljene medalje in srebrni pokal za lastnike najlepših živali. Pri razstavljeni živini so ostali samo otroci in čehljali penaste teličke pod vratom.

Župan repentaborske občine Mihael Guštin je najprej v italijanščini, nato pa v slovenščini pozdravil predstavnike oblasti in vse obiskovavce, posebno pa se je zahvalil razstavljavcem, katerih je bilo vpisanih v seznam kar 37 in to iz Velikega Repna, Cola in Fernetičev. Največ jih je bilo iz Velikega Repna, kar je tudi razumljivo, ker je to največja vas v občini in ima tudi najboljše pogoje za živinorejo. Župan je poudaril, da je letošnja četrta razstava najlepše uspela od vseh dosedanjih, tako po udeležbi kot po kakovosti živine. Živina je izredno zdrava, kar so ugotovili pri nedavni akciji za ozdravljenje živine v naši pokrajini. Le štiri živinčeta izmed 160 so reagirala pozitivno na poizkus glede tbc in še teh se bodo čimprej znebili. Parkljevka in slinavka sta popolnoma izginili s tega področja.

Velik uspeh letošnje razstave je tem pomembnejši, ker je lani toča potolkla pridelke in zlasti rastlinje za živinsko krmo. Živinorejci pa so tudi to težavo premagali. Hujše je — je nadaljeval župan Guštin — da je cena mleku tako nizka. Medtem ko je svojčas dobil kmet za 1 liter mleka toliko, kolikor je stal 1 kilogram kruha, mora zdaj prodati tri litre mleka,

da dobi za en kilogram kruha. Obrnil se je na oblasti, naj kaj ukrenejo, da bi v tem pogledu pomagale živinorejcem.

Za njim je govoril dr. Perco, ravnatelj pokrajinskega inšpektorata za poljedelstvo, ki je potrdil županove izjave o izredno zdravem stanju živine v repentaborski občini in na Gročani ter opozoril na dejstvo, da bi bilo vredno vzrejati živino za plemo in porabiti mleko za teličke, namesto da bi ga dajali prepoceni v mlekarne. Tako bi se živinoreja še bolj rentirala. Ko se bo razvedelo po Italiji, da imajo tukajšnji kmetje tako lepo in zdravo živino, bodo tudi veliki trgovci s plemensko živino iz severnoitalijanske ravnine radi prihajali semkaj. Potrebno je vzrediti vsaj dva vagona takih plemenskih živali, v takem primeru pa se on obveže, da privabi sem trgovce, ki bodo radi dobro plačali. Priporočil pa je rejo živine po rodovniku, za kar se vsi živinorejci na žalost še niso odločili.

Govorila sta še predsednik Zveze živinorejcev vet. Križnič in upravnik za živinorejo pri pokrajinskem inšpektoratu za poljedelstvo, agr. tehnik Tagliaferro. Oba sta dala živinorejcem še nekaj koristnih navdila, a tudi pohvalila njihovo dosedanje prizadevanje, ki rodi že lepe sadove. Priporočila sta jim med drugim ustanovitev združne mlekarne, za katero pa se naši kmetje iz neznanih razlogov le počasi ogrevajo, čeprav brez nje ne bo šlo.

Sledila je razdelitev nagrad, katerih je bilo zelo veliko in tudi prav lepih. Nekateri živinorejci so se jih nabrali toliko, da so imeli že pre malo žepov. Posebno toplo pa so navzoči pozdravili nagrajene živinorejke.

Po razdelitvi je povabil župan vse navzoče na malico. Med gosti smo videli med drugimi deželnega poslanca Slovenske skupnosti dr. Jožeta Škerka, nabrežinskega župana Draga Legiša, pokrajinskega odbornika Saša Rudolfa in razne druge ugledne osebnosti.

Končno so se tudi živali rešile vrvi. Veselo so zbežljale proti domačim hlevom, kjer sta čakala jedača in pijača tudi nje, glavne nosilce tega lepega živinorejskega praznika.

Nabrežina:

SPOMINSKA PROSLAVA IN OBISK LITERATOV

Prosvetno društvo »Igo Gruden« iz Nabrežine je priredilo v soboto zvečer spominsko proslavo ob 30-letnici mučeniške smrti goriškega skladatelja in pevovodje Lojzeta Bratuža. O njegovem liku in delu je spregovoril pokojnikov ožji prijatelj dr. Teofil Simičič. S sproščeno besedo, ob kateri so poslušavci v dvorani brž začutili, da prihaja iz srca, je govornik objektivno prikazal življenje in boje primorskih Slovencev med dvajsetletno fašistično strahovlado, zlasti njihov vztrajni, krčeviti in nekompromisni odpor proti nasilni narodni asimilaciji. Eno izmed glavnih sredstev in oblik odpora je bilo ravno podrobno pro-

svetno delovanje in Lojze Bratuž je bil eden izmed vidnih njegovih organizatorjev. Po odpravi politične svobode, po prepovedi svobodnega prosvetnega delovanja in po prepovedi uporabljanja slovenskega jezika v javnosti se je naš jezik po zaslugi slovenske primorske duhovščine uporabljal in gojil samo še v cerkvah. Lojze Bratuž se je kot skladatelj, pevovodja in organist ves posvetil cerkvenemu petju in glasbi. Zato so fašisti sklenili, da mora pasti. Padel je pred 30 leti kot junak, ker ga je fašistično strojno olje zastrupilo.

Po lepem spominskem govoru dr. Simičiča so trije člani društvenega dramskega odseka (Tuta, Faletič in Vera Tuta) prebrali nekaj pesmi pokojnikove vdove, pesnice Ljubke Šorli. Večer se je zaključil z nastopom goriškega mešanega zbora »Lojze Bratuž«, ki je pod vodstvom Stanka Jeričija občuteno zapel Gallusovo »Ecce, quomodo moritur iustus« in tri skladbe L. Bratuža.

—0—

V torek pa sta v društvenih prostorih gostovala pisatelj Saša Vuga in pesnik Ivan Minatti. Po uvodnih besedah vodje dramskega odseka I Tute je Vuga prebral odlomek nekega svojega dela, Minatti pa nekaj svojih najbolj značilnih pesmi.

Srečanja s slovenskima literatoma se je udeležilo kar lepo število ljudi, zlasti mladine.

VABILO NA DEBATO

Zavoljo zanimanja, ki ga je zadnje čase sprožilo vprašanje Slovencev v zamejstvu, vabita reviji »Zaliv« in »Most« na razgovor za okroglo mizo, ki bo v mali dvorani kulturnega doma v Trstu, v petek 19. maja ob 20.30.

Uredništvu opozarjata, da posameznih vabil ne bosta pošiljali.

Beneška Slovenija

TURIZEM POD KANINOM

Ze dolgo časa je v načrtu turistična izraba planinskega sveta okrog Nevejskega sedla in pod Kaninom. V ta namen se je ustanovila družba »Isa Nevea«, ki hoče urediti poletno in zimsko turistično središče pod Kaninom. Doslej manjkajo v tej zelo privlačni okolici gostišča, prenočišča, prodajalne in posebno še žičnice in vzpenjače za zimski šport.

S pomočjo deželne uprave se je pa omenjena družba odločila, da bo svoj načrt v kratkem izvedla. Predvsem bodo začeli graditi žičnico, ki bo vezala Nevejsko sedlo s planinsko kočjo Gilberti pod vrhom. V teku so tudi dogovori s Slovensko turistično zvezo za skupno sodelovanje pri razvoju turizma v tem obmejnem delu.

Sovodnje:

ZALOSTNA SMRT

Pretekle dni se je pripetil v skromnem zaselku Mašeri, ki spada pod našo občino, žalosten dogodek. V hiši pri Seklijevih so v soboto zjutraj šli družinski člani pogledat, kje se mudi gospodar Marko. Našli pa so ga obešenega na kašči.

Nesrečni mož, oče šestih otrok, je imel komaj 50 let. Kaj ga je gnalo v prezgodnjo smrt, ni še povsem dognano. Znano pa je, da je zelo trpel na živčni razravanosti. Bog mu daj večni mir in pokoj!

SLABE FINANCE

Goriška pokrajina plava že nekaj let v prav slabih, da ne rečemo kalnih finančnih vodah. Slabo denarno stanje traja že 18 let, odkar je morala deželna uprava začeti z najemi denarnih posojil, da je krila vsakoletni primanjkljaj. Med leti 1948 do 1966 so narastli dolgovi na tri milijarde 718 milijonov lir.

Na zadnji pokrajinski seji so svetovavci razpravljali tudi o novem proračunu, ki izkazuje zopet 450 milijonov lir izgube. Primanjkljaj bo treba zopet kriti s kakim državnim ali deželnim posojilom. Če prištevamo še milijone k zgornjim, se pokaže žalostna slika. Goriška pokrajina je zadolžena kar za 4 milijarde. Nekateri predlagajo, da bi pokrajinska uprava odstopila za delno kritje dolgov nekaj dohodkov iz davkoplačevalskih obveznosti.

KNJIŽNICARSKI TEČAJ

Na sedežu Državne knjižnice v Gorici, ul. Mameli št. 12, bo od 22. maja do 10. junija pripravljani tečaj za ljudske in šolske knjižnice. Tečaj bo obsegal 20 učnih ur in 8 vaj. Končal se bo s pismenim in ustnim izpitom. Kandidati bodo ob koncu prejeli tudi spričevala, ki se bodo upoštevala pri učiteljskih natečajih.

Prošnje na kolkovanem papirju je treba vložiti do 17. maja. Pojasnila daje Državna knjižnica.

Pevma:

ZADNJE SLOVO OD DVEH FARANOV

Predzadnji torek so v Pevmi zvonili dve-ma faranoma v zadnje slovo.

Umrl je vsem znani stari Roman Sfiligoj »z Vrha«. Bil je že nekaj časa bolehen, a je kot trda korenina vedno vzdržal in posedal zvečer na klopci pred hišo, odkoder je užival prekrasni razgled na goriško ravan ali pa je poslušal petje neštetihih ptičev, ki jih goji večji ptičar, njegov sin. Pa tudi pripovedovati je znal Roman marsikaj zanimivega. Ko je vozil v Gorico zelenjavo na trg, je zabaval ves avtobus. Zadnje dneve ga je pa huje prijel in je podlegel. Pokopali smo ga prejšnji torek ob petih popoldne ob veliki udeležbi domačinov, ki se ga bodo radi spominjali. Zapušča tri sinove, katerim izražamo globoko sožalje.

Komaj so pogrebci odmolili na Romanovem grobu, že je zvonilo za zadnjo pot mladeniču Branku Drufovki z Oslavja »od Vogričevih« pri vodovodu. Devetnajstletni fant se je v nedeljo ponoči smrtno ponesrečil z motornim vozilom v bližini gostilne »Pavlin« v drevoredu proti mostu. Peljal se je proti mestu in nihče ne ve iz kakšnega vzroka je treščil v drevo in obležal mrtev. Huda nesreča je pretresla vso okolico. Rajni Branko je študiral na slovenskih šolah, potem se je pa oprijel dela na obširnem domačem posestvu.

Kako je vse sosede, zlasti mladino, prizadela smrt dobrega mladeniča, je pokazala izredno velika množica pogrebcev. Pevci so mu zapeli pred hišo in na pokopališču v zadnje slovo. V sprevodu so nosili dosti vencev, ki so pokrili prezgodnji grob. S potrto družino sočustvujejo vsi sosede in znanci. Branko pa je gotovo našel še lepše življenje v večnosti.

Rupa:

SKRIBIMO ZA SNAGO

Kakor povsod po svetu, tako se najdejo tudi pri nas ljudje, ki ne dajo nič na snaž-

no okolje. Stare škatle, razbite steklenice, raztrgane cunje in škarpete odlagajo, kamor pač nanese slučaj in hitra roka. Pri nas namreč že imamo nekak določen prostor za odkladijanje suhih smeti, to je »velika jama«, kakor ji pravijo ljudje.

Ta kraj pa se nam tudi ne zdi prav primeren, ker leži prav ob robu glavne ceste preko Dola v Trst. Se razume, da kupi smeti ob glavni cesti ne nudijo mimoidočemu tujcu prav prijaznega pogleda na našo vas.

Menimo, da bi se moglo tudi v tem oziru odpomoči. Dolžnost, da skrbe za snago v vaškem okolju, pa ne leži samo na vaščanih, ampak tudi na občinskih možeh. Vsak naj po svoji dolžnosti skrbi za snago, kdor se pa zanjo ne zmeni, naj se mu naloži globa.

Peč:

SE O CESTAH

Vse prevečkrat smo se že morali pritoževati zaradi cest okoli naših vasi. Naš namen je bil, da se poskrbi tudi za te vaščane, ki prav tako plačujejo davke kot drugje in morda še višje.

Pisali smo o prepotrebni ureditvi in asfaltiranju ceste, ki pelje iz Peči proti Malniščem in od tam dalje mimo papirnice v Rubijah na asfaltirano cesto. Odtod je le nekaj korakov do občine ali pa jo lahko mahujemo po asfaltni cesti v Rubije in potem mimo Gabrij na Vrh, to seveda šele potem, ko bodo dokončana cesta od Bokišča na Vrh.

Kako krvavo je potrebna ureditev te ceste, nam dovolj jasno priča nesreča, ki se je na njej pripetila prvega maja. Z avtom je trčil domačin Joško Petejan s Peči v sovojenjski traktor. Na ozkem ovinku, kjer se dve vozili ne moreta izogniti, je nasut še grušč. Trčenje je bilo tako močno, da je avto zelo poškodovan. Le prisebnosti obeh vozačev je pripisati, da ni bilo smrtnih nesreče in da sta oba odnesla lažje telesne poškodbe.

Splošna želja naših vaščanov je, naj se najprej uredi cesta iz Peči proti Malniščem in potem »stradalta«, znana še iz rimskih časov. Vsekakor je tudi ta koristna, ker veže v ravni črti Miren oziroma Rupo s Sovodnjami. Upoštevati pa je treba, kaj je prej potrebno in kaj ljudje želijo. Pri tem pa le prevečkrat naletijo tudi pri naših občinskih možeh na gluha ušesa.

DEŽELNA PALAČA

Načrt, da se zgradi v Gorici deželna palača, kjer bo sedež Ustanove za razvoj kmetijstva, dobiva že stvarne oblike. Na posebnem sestanku deželnih in občinskih predstavnikov so izbrali kraj za novo stavbo, in sicer v podaljšku ulice Roma. V pa-

Iz Goriške

lači bodo dobili poleg deželnih kmetijskih uradov svoje prostore tudi deželni in pokrajinski nadzorni odbor nad javnimi ustanovami in še kakšni deželni uradi. V posebnem krilu bodo nastanjeni tudi oddelki deželnih uradov za javna dela. Za kulturno življenje mesta bo v isti palači poskrbljeno z moderno urejenim avditorijem, veliko dvorano, ki bo služila za kulturne prireditve in gledališke nastope. Upamo, da tudi za slovenske.

Rupa:

VSAKOLETNA »FRITALJA«

Običajna vsakoletna pevska frtalja se je letos zavlekla za en teden, ker so nastopili moški pevci na prvomajskem slavlju v Števerjanu.

Vendar je tudi letos prijetno odmevala naša pesem v gostilni v Rupi. Iz prijetne družbe so se razšli pevci in pevke šele v mraku z željo, da bi se večkrat zbrali tudi med letom v prijetnem domačem okolju, ki bi ga poživilo z lepo slovensko pesmijo.

V soboto smo pokopali ob veliki udeležbi našega soseda Jožeta Pahorja. Umrl je v še krepki moški dobi 57. let. Sprva je čevljaril, pozneje se je oprijel kmetijstva. Pokojni je bil vedno zaveden Slovenec. Zapušča ženo, hčerko in tri sinove, ki so že odrastli. Vsem izrekamo globoko sočustvovanje.

MLADINSKA RAZSTAVA

V Attemsovi palači na goriškem Kornu so odprli v nedeljo svojevrstno razstavo pod geslom »Kristus danes«. Razstavo so uredili člani Študentovske zveze in velja za prvi državni natečaj mladih slikarjev, katerih umetnost ima verski značaj. Razstave se je udeležilo 49 slikarjev s 60 deli; nagrajenih je bilo 8 razstavljavcev.

K odprtju te nabožne razstave, ki bo odprta do 21. maja, so prišli zastopniki škofije in vseh civilnih oblasti.

LITERARNI VEČER

Letošnja sezona kulturnih večerov ob sredah, ki jih prireja klub »Simon Gregorčič«, se je končala včeraj zvečer z literarnim večerom. Nastopili so književniki Anton Ingolič, Jože Smit in Ivan Minatti iz Ljubljane ter Saša Vuga, naš ožji rojak z Mosta na Soči. Literati so brali odlomke iz svojih del. Ingolič in Minatti sta znana goriški slovenski javnosti že iz prejšnjih nastopov.

Klubovi večeri so se z literarnim predavanjem dostojno zaključili. Glede vseh večerov v sezoni bi se pa moglo to in ono pripomniti, bodisi glede izbora, občinstva in splošnega okvira. Upoštevati je pa seveda treba tudi težave, ki pri nas ovirajo zlasti kulturna prizadevanja.

KMEČKA BANKA

GORICA, Ul. Morelli 14 — Tel. 22-06

Vam nudi ugodne pogoje za trgovske posle in bančne storitve (vezane in proste hranilne vloge, tekoče račune, posojila, vnovčenje in eskomptiranje trgovskih menic, posle z inozemstvom, menjava tujih valut, plačevanje davkov, telefona, luči itd.)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

„Moj dnevnik je del slovenske osvobodilne zgodovine“

EDVARD KOČBEK: »LISTINA«

Dolgo časa je trajalo, da je Kočbekova »Listina« končno zagledala luč sveta. Prvi del njegovega dnevnika iz vojnih let je izšel namreč že leta 1949 pod naslovom »Tovarišija«. Potem pa se je zataknilo. Trajalo je kar 18 let, da je lahko izšel drugi del. Treba pa je pripomniti, da je izvirček iz »Listine« izšel leta 1964 pri Mohorjevi družbi v Celju pod naslovom »Slovensko postanstvo«. »Listino« pa je zdaj izdala Slovenska Matica, ki spet z izredno vneto in ljubeznivo skrbjo za izdajanje najpomembnejših del za slovensko kulturo, kar je dokazala zadnja leta, odkar je bila obnovljena, že z lepim številom važnih izdaj. Med take moramo šteti tudi to Kočbekovo knjigo.

Važna je iz raznih razlogov: kot literarno delo, kot eden najpristnejših dokumentov slovenskega osvobodilnega boja med zadnjo vojno in kot izraz Kočbekovega izvirnega duha in njegove življenjske filozofije. Vsaka Kočbekova knjiga doslej je pomenila velik dogodek v slovenski literaturi in kulturi, od zbirke »Zemlja« do »Listine«, a prav posebno pozornost so vzbudile v širši javnosti seveda prav knjige njegovega vojnega dnevnika, kar je tudi razumljivo, saj se Kočbekovo pričevanje o tistem dramatičnem in strašnem času močno razlikuje od običajnega aktivističnega in politično bolj ali manj tendencioznega pisanja, ker je iskreno in ničesar ne olepšuje. Napisal je človeško bolj intimno, upoštevajoč, da človek tudi v tistih dneh ni bil samo bojni stroj ali aktivistični avtomat brez lastnih čustev in notranjih konfliktov. V njem čutimo venomer prisotnost vizije o celotni situaciji slovenskega naroda in ne samo skrb za zmago neke skupine. Poleg tega pa je »Listina« tudi sijajno literarno delo, napisana je z največjo skrbjo za čisto in lepo izražanje in s čutom za vse odtenke lepote in težav življenja in za naravo. Naravo je doživljal prav v vojnih dneh tako od blizu in neposredno, kakor najbrž nikdar prej in poslej. Včasih imamo pri branju vtis, da je lahko podoživljal občutke najprimitivnejšega človeka sredi prvinske narave, iz katere mu je še direktno govoril Stvarnik sam preko bilk in vetra, groma, sonca in zvezd. Tudi v tem pogledu je ta Kočbekova knjiga pravo doživetje, enako kot »Tovarišija«. Pravzaprav bi se moglo zdeti čudno, da je bil prav najbolj kultivirani, meditativno najbolj poglobljeni in najbolj v človekovo notranjost za-

zrti, hkrati pa za ves svet odprti pesnik tisti, ki nam je najbolj živo in prvinsko prikazal naravo domače slovenske zemlje, njenim gozdom in gora, njene bogate pestrosti in carnega spreminjanja letnih časov. Takih opisov se v Kočbekovi knjigi ne manjka in vendar preberemo vsakega z novim užitek, ker vsako njegovo doživetje narave je hkrati neko novo odkritje in vsako tako odkritje sprosti v njem novo pesniško doživetje in novo spoznanje, porojeno iz prvinskega čustva v dotiku z naravo in iz meditacije.

Stilistično je ta njegova knjiga enako popolna kot vse prejšnje, le da so gotovi odstavki morda še bolj prečiščeni in pretehtani. Četudi so njegove meditacije globoke in kroži njegova misel v dialektičnih spiralah, katerim komaj sledimo ali se jim celo upiramo, je njegova proza jasna in lahko dojemljiva, stavki lahkotni in elegantni. Tudi kadar izraža najbolj zapleteno notranje dogajanje in razmišljanje ali kadar podaja vsebino težkih ideoloških in političnih diskusij ali vizije o bodočnosti, ki se kakor divje raztrgani oblaki med viharjem pode preko neba njegovega duha, je njegovo izražanje razumsko, logično, čeprav tudi čustveno ogreto in pesniško ozarjeno. Vse to napravlja »Listino« za veliko literarno delo, ki je obogatilo slovensko literaturo, in vzbuja nam misel, da je velika škoda, da ostaja Kočbekov pisateljski sloves omejen na slovensko literaturo in da še ni prodril v Evropo in v svet. To bi zaslužil bolj kot katerikoli sodobni slovenski pisatelj.

Kot dokument osvobodilnega boja pa je Kočbekova »Listina« celo še pomembnejša kakor pa literarna umetnina. Kočbek je namreč edini, ki prikazuje poleg dveh popolnoma nasprotujočih si ideoloških »resnic« osvobodilnega boja in vsega tistega, kar je bilo zvezano z njim, tretjo, človeško resnico. Čim bolj se skuša izogniti črno-belega pisanja in tudi nasprotnika vidi vedno tudi kot človeka in skuša razumeti psihološke razloge, iz katerih ravna po svoje. Seveda mogoče tu in tam le ni popolnoma pravičen, er pač tudi on ni bil izvzet izpod vplivov ideoloških zagnanosti, strasti in pritiskov, ki so takrat vplivali na vse slovenske ljudi, vendar čutimo, da želi biti pravičen. Dogodi se, da ostro ali z bolečino zavrne kako misel ali koncept svojega sobesednika, toda že nekaj strani naprej izkoristi prvo priložnost, da opozori na pravilnost kake

njegove izkušnje in misli. Človeka vidi vedno v njegovi polnosti, zapletenosti in spremenljivosti, ki je dovzetna tako za spremembe na dobro kot na slabo, predvsem pa za notranjo obogatitev.

Resnica o osvobodilnem boju, kot jo vidi on, morda tudi ni popolnoma objektivna resnica, kakor jo bo čustva iz dokumentov zgodovina. To Kočbek sam naglašava. Toda »Listina« predstavlja enega tistih dokumentov, ki bodo lahko največ prispevali k ugotavljanju take zgodovinske resnice. S tem namenom je Kočbek tudi pisal svoj dnevnik in to je še posebej omenil v »Spremi besedi« na koncu »Listine«, kjer pravi: »Moj dnevnik je del slovenske osvobodilne zgodovine... je tudi del nenehno navzoče osvobodilne zgodovine. Zgodovina namreč ni preteklost, temveč spoznanje, ki ga imamo o njej. Zgodovina je pogled sedanosti na preteklost in njena usmerjenost v prihodnost. Zgodovina je predvsem vprašanje o človeku, ki se z uresničevanjem v sedanosti usmerja v prihodnost. Smisel preteklosti torej ni nikoli za vedno določen, z neprestanim obnavljanjem v sedanosti ga je treba vedno na novo izpodbijati, mu oporekati in na novo določati. Zdi se, da sem tako delal že v svojih partizanskih zapiskih, saj sem na strani 371. dejal, da sem "z dnevnikom prišel dalj kakor z zunanjim partizanstvom". Zato lahko rečem, da tudi tisti, ki piše zgodovino, dela zgodovino.«

K. L.

(dalje)

IZSLA JE PAHORJEVA KNJIGA »NEKROPOLA«

Te dni je izšla v Mariboru (založba »Obzorja«) nova knjiga Borisa Pahorja z naslovom »Nekropola«. V njej opisuje Pahor svoj obisk v nekdanjem nacističnem taborišču Natzweiler, kjer je bil interniran med vojno. Strahote tistega taborišča je najboljše opisal, kot znano, v romanu »Onstran pekla so ljudje«. Tudi v tej knjigi obnavlja spomine na tiste hude dni, hkrati pa meditira o njih v luči novih spoznanj in povojnih izkušenj.

O knjigi, ki je že na prodaj v Tržaški knjigarni, bomo še obširneje spregovorili.

NOVA STEVILKA REVIJE »MOST«

Ob koncu preteklega tedna je izšla nova številka tržaške slovenske revije »Most«. Predstavila se je v novi, kar elegantni tiskarski opremi, s čimer je pretrgala tradicijo slovenskih devij, ki se držijo še predvojne oblike formata in ureditve.

Revija je že v prodaji.

Izšli sta tudi novi številki »Zaliva« in »Mladike«.

40 Pokristjanjenje Slovencev N. H.

Tudi to, da omenja Tacitus Hariose in Helvaeonase skupaj, ni nikak slučaj. O njihovi istovetnosti bi lahko dvomili, če bi navajal Tacitus oboje ločeno, kjerkoli med 48 germanskimi plemeni, katera omenja. Toda ne postavlja jih skupaj, kar pomeni, da je slišal tudi pripovedovati o njih v neki tesni medsebojni zvezi. Glede na različnost imen (Harios-Hori ali Koranti) in Helvaeonase (Solvendi) je menil, da gre za dvojce med seboj povezanih plemen, v resnici pa je šlo gotovo za eno samo pleme, to je za Slovence, le da se je govorilo enkrat o njih kot o Harih ali Korantih, najbrž v zvezi z vojnami, drugič pa pod njihovim pravim plemenskim imenom Solvendi. Vse kaže, da so se imenovali koranti ali hori samo solvenski bojevnik — ali vsaj najbolj strašni med njimi in ker se je torej govorilo po Germaniji o njih posebej, je menil Tacitus, da gre za posebno pleme. Hkrati pa mu je bilo tudi jasno, da so Hariosi in Helvaeonasi v neki tesni medsebojni zvezi in to ne le v okviru plemenske zveze, zato jih tudi omenja skupaj. Najbrž jih je smatral za sosede in bližnje plemenske sorodnike. Značilno pa je, da omenja Hore le kot bojevnike in nič druge-

ga, kar je dokaz, da so bili znani samo kot taki in da v resnici ni obstajalo nikako posebno pleme Horov, ampak samo neka bojevniška elita, ki se je tako imenovala.

Nadaljnji dokaz, da gre v njegovem opisu res za Solvende in Korante, je v tem, da so imeli ravno Hori take bojne navade, ki živo spominjajo na korante in na njihovo vlogo v slovenski ljudski tradiciji. Tacitus namreč piše: »Sicer pa Hari, poleg energije, po kateri prekašajo malo prej našeta (germanska) ljudstva, in poleg svoje okrutne narave še umetno povečujejo včasih svojo okrutnost tako, da črno premažejo svoje ščite in svoja telesa. Izberejo si črne noči za napade in že samo s svojo grozno in pošastno pojavo, skoro kot vojska mrtvih (t. j. prikazni) vzbujajo strah, ker noben sovražnik ne more vzdržati tega čudnega, kot peklenkega prizora. Zato so v vseh bitkah oči tiste, ki so prve premagane.« (»De origine et situ Germanorum«, Cap. XLIII.) S tem je hotel seveda povedati, da je premagal sovražnike strah že ob samem pogledu na črne pošasti, v kakršne so se našemili Hori.

Ta Tacitov opis bojnih navad korantov je sicer kratek, a slikovit in nam mnogo pove-

Predvsem to, da je šlo pri Hariosih res samo za korante. Nadvse značilno je namreč, da so imeli take bojne navade in maske korantov ravno Hariosi in da o takih bojnih navadah in bojnih maskah ne poroča pri nobenem drugem germanskem plemenu.

Kar zadeva njegov opis bojnih navad Horov, pa je pripomniti tole: Kraji, v katerih so živeli Hori, so hladni, in če bi si bili koranti mazali za boj naga telesa s črno barvo in nagi napadali, kot je razumeti iz Tacitovega pripovedovanja, bi bili mogli to počenjati kvečjemu v nočeh od sredine maja do konca oktobra in še to le v resnično toplih nočeh brez dežja in vetra, saj drugače bi bili šklepetali z zobmi od mraza. Hoditi v boj nagi v pozni jeseni, zgodnji pomladi ali celo v zimskih nočeh, je bilo nemogoče. To bi pomenilo, da so se lahko bojevali samo v poletnih nočeh. Sovražnikom pa bi ta čudna vojna navada gotovo ne bila ostala dolgo prikrita in bi bili izkoristili prav zimske ali druge mrzle noči za protinapad.

Navado mazanja nagih teles s črno ali s kako drugo barvo bi lahko našli samo pri plemeni v Afriki in v drugih deželah toplega pasu, ne pa v severni in srednji Evropi. Zato lahko sklepamo, da je Tacitov opis v bistvu sicer resničen, da pa ni čisto točen.

(Nadaljevanje na 7. strani)

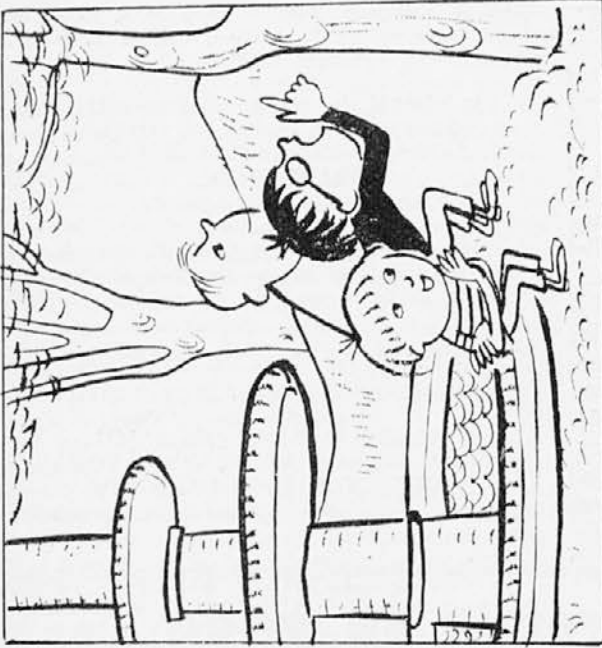
Srečka

Riše ANDREJ NOVAK

4

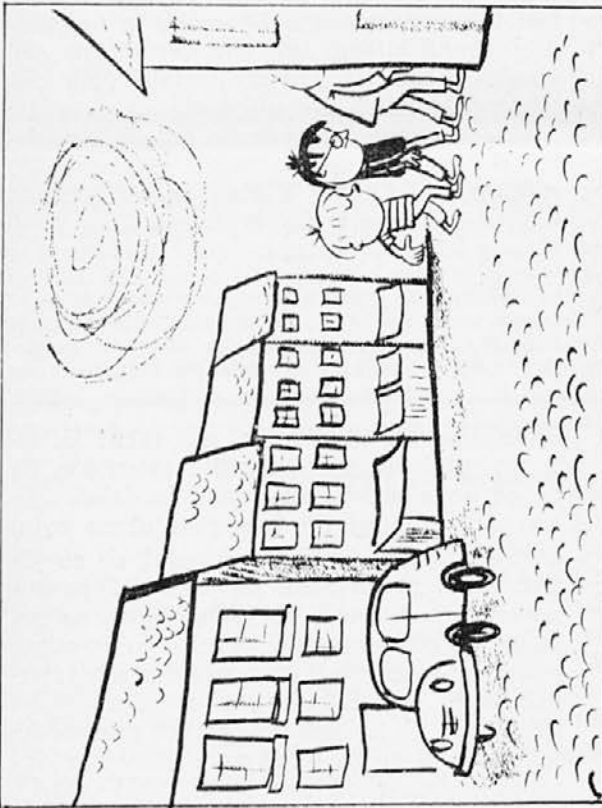
na podstrešju

Piše TONE FORNEZZI

»Kaj boš naredil?«
»Imam dve rešitvi. Prva, da oropamo banko, druga, da kupimo loterijsko srečko. Zdi se mi, da je druga bolj uresničljiva.«

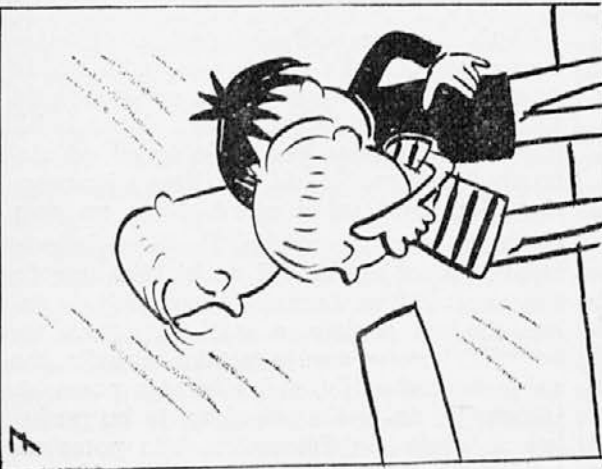
»Poslušajta,« je resno povzel Marko. »Danes vsak po svoje razmišljamo kako in kaj, iščimo rešitve. Jutri se dobimo v Podmornici in se bomo pomenili o vsakem predlogu posebej.«

»dobili jih bomo. To vem zagotovo!« je pribil Darko in se še enkrat ljubosumno ozrl na moped, pa na tisti preključni listek s ceno ter zamišljeno odšel po ulici in prebujajoči se dan.

Marko in Pik sta poklapano capljala za njim. Ustavili so se v parku na koncu ulice in posedli pod kamnitim spomenikom.

»No, kaj?« je vprašal Pik in strmel v Darka.

7. Molče so sloneli na izložbenem oknu in zamaknjeni strmeli v bleščeči moped, ki je vabil, vabil bil... Pa kaj, ko je bila med njihovimi vročimi željami neprehodna steklena zavesa in tistih nesrečnih dve sto tisoč.

»Dve sto tisoč,« je ponovil Pik kot v sanjah. »Križana gora, kje jih bomo pa vzeli?«

»Iskreno povedano, tudi jaz ne vem kje, toda

odložil kemični svinčnik. »Bral sem o nekem Amerikancu, ki je dal v časopise oglas in obljubil visoko nagrado tistemu farmerju, ki bo poslal najlepší krompir. Na tisoče farmerjev mu je poslalo svoje vzorce, in dobil je na tone krompirja, ki ga je potel, prodal, podelil nagrado in še mu je ostalo za celo premoženje denarja. Kaj takega se spomnimole«

»Veš kaj, ti si — trap!« je čez čas rekel Marko.

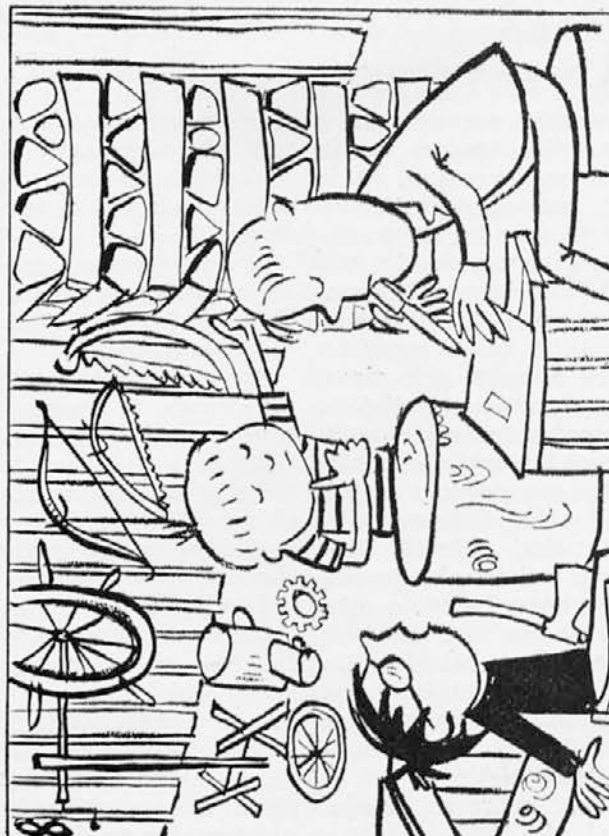

Nekaj bolj izvirnega moramo stuhtati!« je razglabljal Marko.

»A zapišem?« je vprašal Darko, ki je bil zapisnikar in je vse predloge zapisoval v narobe obrnjen računski zvezek.

»Seveda!« je rekel Marko, Pik pa se je v zadregi popraskal za ušesom.

»Vesta, kaj sem mislil!« je začel Darko, ko je

8. V zgodnjem dopoldnevu so zamišljeno sedeli okrog lesenega zaboja v Darkovi drvarnici. Tam so imeli za skladownico polen urejeno skrivališče, ki so mu rekli »Podmornica«.

»Kaj pa staro železo?« je vprašujoče menil Pik.

»Staro železo, stare cunje, star papir... Nak, to so izrabljene zaloge, sploh bi pa potrebovali za dvesto tisoč cel tank. Kje ga bomo pa vzeli?«